Tečaj XIV. **NOVICE** List 91.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. novembra 1856.

Preskušnja učencev kmetijskih šol.

6. dan t. m. od zjutraj do terde noči je bila očitna preskušnja učencev krajnskih kmetijskih šol: ljubljanske in mokriške. Izpraševanju so se podvergli iz 1. leta trije učenci, namreč Juvanov Tomaž iz Zagorja, Simončičev France iz Leskovca, in Videmšekov France iz Doba, — iz 2. leta tudi trije: Hoferjev Alojzi iz Kerta, Marmoljev Andrej iz Jasna in pa Vičičev France iz Ternovega, — iz 3. leta pa Kaplanov France iz Mirne in Radeljnov Janez iz spodnje Brezove. Preskušnja je bila vpričo predsednika c. k. kmetijske družbe gosp. Fid. Terpinca in pa gosp. prof. Konšeka, začasnega učitelja kmetijstva na ljublj. gimnazii, ki ga je c. k. deželno poglavarstvo za izpraševanjskega komisarja poslalo; nekoliko domoljubov je prišlo poslušat, kako se bojo učenci obnašali.

Izpraševani so bili dopoldne učenci 1. leta (iz ljublj. kmetijske učilnice) in sicer iz natoroznanstva in kmetijske kemije, iz znanstva zemljin, iz znanstva vsega rastlinja, ki ga kmetovavec poznati mora, iz sadjoreje in reje murb in svilnih (židnih) červičev in pa iz reje domače živine; izpraševali so iz pervih treh véd gosp. fajm. Zalokar, iz drugih treh gosp. Andrej Fleišman, iz poslednjega nauka pa dr. Bleiweis; semtertje je tudi cesarski gosp. komisar kakošno vprašanje zastavil. Ne rečemo, da bi se ne bil tù in tam kteri izpraševanec kaj spodtaknil, vendar sploh so vsi tako odgovarjali na marsiktere težavne vprašanja in tudi v sadjoreji so opravili jim določene vertnarske dela tako, da sta jim gosp. cesarski komisar in družbini predsednik očitno razodela svojo zadovoljnost. — Popoldne so prišli na versto učenci 2. in 3. leta iz kmetijske učilnice gosp. grofa Auersperga v Mokricah, ktere učilnice učitelj je grofov tajnik gosp. Peške. Izpraševal je drugoletne učence gosp. Peške iz mnogih razdelkov djanskega kmetijstva in živinoreje, gosp. fajm. Zalokar iz vinoreje, gosp. Fleišman iz rastlinoznanstva in sadjoreje, — iz ravno teh véd so bili izpraševani tudi učenci 3. leta, zraven pa še nekoliko iz gojzdnarstva; semtertje je tudi cesarski gosp. komisar kaj poprašal. Tudi vseh teh pet učencev je odgovarjalo, izvzemši kako malo spodtiko, prav dobro, in Kaplan in Hofer sta rajtala gospodarske račune tako gladko, da so bili pohvaljeni kakor uni iz 1. leta. Učenci 1. leta so razpoložili svojo nabero mnogoterih rastlin, koristnih za živinsko klajo, malovrednih in slabih ali celó strupenih, pa tudi zdravilnih. Po napeljevanji gosp. Fleišmana si mora vsak učenec 1. leta napraviti tako nabero lepo posušenih rastlin, ktera ne pomaga le, da si učenec vse zeliša dobro v pameti ohrani, temuč mu je tudi lepa pripomoč, ako bi mu utegnilo kdaj treba biti kakošno koristno ali strupeno rastlino poznati, ki mu je čez več let morebiti že iz glave všla. Učenci mokriške učilnice pa so prinesli seboj dnevnik, v kterega so zapisovali, kaj so čez leto delali in se učili.

Ker bi utegnil kdo reči, da morebiti preradi vse hvalimo, bi bilo pač želeti, da bi prišlo več ljudí poslušat te preskušnje in da bi se sami prepričali, kako in kaj. Vidili bi tudi velik razloček, ki je med sedanjimi in nekdanjimi učenci kmetijskih šol zatega voljo, da so učenci 1. leta v Ljubljani, kjer se jim vsi nauki, ki so podlaga drugim, prav po šolskem redu razlagajo in vednosti učé, v kterih vseh se tudi najizverstniši kmetovavec ne znajde in tudi znajti ne more. Kaplan in Radelj sta letos že po novi osnovi doveršila kmetijsko šolo, in če se ozremo na to, kako sta preskušnjo prestala in kakošne spričala so jima gosp. grof Auersperg dali, si zamoremo zvesti biti, da sta v stanu, za delovodja v kakoršno koli kmetijo stopiti ali v službo ali na svoje. Prav so tedaj sklenili preskušnjo gosp. predsednik c. k. kmetijske družbe s temi besedami, da so učencem rekli, da naj bojo visoki vladi hvaležni, ki jim je pripomočke dala, da so se zamogli toliko koristnega naučiti in si po ti poti k boljšemu koščiku kruha pomagati, ako bojo to, kar vedó, dobro obračali, pa tudi s čednim in lepim obnašanjem si zaupanje pri ljudéh ohranili.

Gospodarski pomenki.

(Konec.)

Dosti menda smo spričali vrednost svinskega gnoja, da po vsem tem smémo reči:

1. pri enaki piči ali klaji je svinski gnoj bolji kakor kravji;

2. prešiče rediti bi utegnilo marsikteremu gospodarju več dobička donašati kakor živinoreja;

3. včasih bi utegnila prešičja reja zemljišem bolje tekniti kakor reja goved.

S tem, mislimo, smo opomnili gospodarje, da je svinski gnoj veliko vreden, kako in kdaj, — gospodarjem samim gré sedaj prevdariti: kdaj bi utegnilo bolje biti, da bi si več prešičev redili, in kje in kdaj bi utegnila reja prešičja večji dobiček donašati kakor goveja?

Na vse te vprašanja bo vedel vsak gospodar po okoljšinah svojega kraja naj bolje odgovoriti. Po naših mislih bi se reja prešičev posebno tam dobro splačevala, kjer niso večje mesta in fabrike blizo, in sploh tam, kjer se mleko in kar se iz njega naredí, ne dá dobro v dnar spraviti, kakor tudi tam, kjer imajo kmetovavci malo senožet ali polja za deteljo; v takih krajih je težava z govejo rejo in je tudi draga, ako se mora klaja kupovati.

Mleko pa tudi sirovo maslo je težavno dolgo dobro ohraniti in pa semtertje prevaževati. Veliko so si Angleži pa Francozi že v tem prizadevali, pa še niso nič pravega znajdli. Vseh teh težav ni s svinskim salom.

Tudi je zmiraj razloček med svinskim in govejim mesom v ceni, in sploh ima boljo ceno svinsko meso memo govejega, ako zraven pomislimo še to, da se dá svinsko meso lahko suho v dnar spraviti.

Če pomislimo še dalje, kako silno rodovitna je svinja, kako hitro prešič raste in se spita, bomo pač še bolje spoznali vrednost prešičje reje.

Na zadnje pa še nekaj, kar je tudi vredno, da se dobro pomisli. Pravijo, da prešič vzame z vsem za dobro in da vse pojé, kar koli se mu dá. In res je to, da prešič ni zbirčen in ne kočljiv. Njegov rivec ima nek poseben ob-

čutek, da, tako rekoč, kemijsko razločuje, kaj je prebavljivo kaj pa ne. Kakor hitro prasè s svojim rivcom zasledí, da je kakošna stvar prebavljiva, seže po nji in jo požrè, naj bo po duhu ali okusu še tako gnjusna ali sicer očém neprijetna. Pogostoma se tedaj vidi, da prešič tudi po človeškem blatu rije in pridno iz njega zbira, kar ima še kaj tečnega in redivnega v sebi, — in še več: celó po lastnem blatu rije in če je ktera trohica kakošne redivne in prebavljive stvarí v njem, jo povžije brez ozira na okus in duh.

Iz vsega tega je očitna velika koristnost prešičje reje.

Ogled po svetu.

Poljodelstvo v Egiptu.

Egipt je vsakemu naših bravcov bolj ali manj znana dežela, in naj prostejši bravec, če drugega ne vé, saj vé to, kar mu je znano iz zgodb sv. pisma od egiptovskega Jožefa in njegovih bratov, od kralja Faraona itd. Novi časnik „Der Isthmus von Suez“ zapopada popis poljodelstva v Egiptu, ki ga je spisal Mongel-Bej, eden višjih inženirjev kralja-namestnika egipčanskega, in iz kterega se nam je vredno zdelo posneti poglavitniše rečí, ker vémo, da vsak omikan človek rad vé kaj in kako je drugod po svetu.

Od nekdaj sloví dežela Egipčanov za eno naj rodovitniših dežel na svetu; ta rodovitnost ji pa izvíra edino le po tisti veliki vse oživljajoči žili, ki se vleče skozi celo deželo od enega konca do druzega in je znana pod imenom reke Nil. Reka Nil storí vse; le v tem je razloček, da se po legi dežele obnašajo Nilove povodinji v zgornjem Egiptu drugač kakor v dolnjem. Tudi v tem je razloček, ki ga dela Nil, da celo leto razdeluje v dvé dôbi; ena dôba ali pervi letinski čas je tisti, berž po povodnji, ko se je Nil čez polje razlil in na polji popustil rodovitno mlakužo, — druga dôba ali drugi letinski čas pa je tisti pred povodinjo, ko morajo ljudjé Nilovo vodo sami napeljevati na polje in ž njo gnojiti.

V zgornjem Egiptu obdelujejo polje skor le po povodnji in še popolnoma tako, kakor so ga obdelovali v starodavnih časih. Od pervega katarakta blizo doli do Kaire je Nilova dolina križem prekopana in zaježena in razdeljena v veliko sila obširnih jašk, v ktere po kanalih vodo spušajo, kadar začenja Nil rasti. Kadar je preteklo 14 dní, včasih tudi 5 tednov, spusté vodo, ko je Nil spet padel, spet po teh kanalih nazaj: mlakuža (blato) ostane in černa perst je sedaj globoko premočena. Blato Nilovo je zlo tičniku guano podobno, zakaj dežnica poplahne neizmerne tiste kraje, kjer se pasejo živinske čede, kjer prebiva divja zverina in brezštevilo veliko tičev; vse te ognjuske pobere voda, jih prinese v Nil, po njem pa se razdelé po celi deželi.

Kadar je voda odtekla in zemlja še blatna, jo obsejejo brez vse druge priprave; ko so seme vsejali, vprežejo dva vola v valjar in ju ženó čez posetev. S tem je vse opravljeno. Poljodelcu ni sedaj nič več mar za polje njegovo; v 3 do 4 mescih žito izpuli iz zemlje, ga dene pod voz, v kterega je le en vol vprežen in ki ima kakih 12 železnih okroglih sekir, ktere slamo režejo in ob enem mlatijo. Da izmlateno žito prevejejo, mečejo vse proti vetru. Tako si pridelajo sila veliko žita brez oranja, brez dela in brez drugega gnoja razun tistega, ki ga jim je Nil prinesel. V zgornjem Egiptu pridelujejo večidel le pšenico, ječmen in bob; le sem ter tje seje kdo lan, koruzo in grah. Vse kar ima človek pri tem opraviti, je, da seje in bogato žanje, vse drugo storí solnce in pa Nil; ni se tedaj čuditi, da so stari nepodučeni Egipčani solncu in Nilu božjo čast skazovali.

Jarinih sadežev, to je tistih, ki jih sejejo poleti takrat, kadar je zemlja suha, pridelujejo malo v zgornjem Egiptu, ker takrat je treba umetno močiti polje, za tako močenje pa nimajo pripravnih mašin in bi tudi težavno bilo, ker je polje precej višje kakor je struga Nilova. Jarini sadeži se delijo tù v 2. versti: eni so taki, ki ostanejo celo leto na polji, eni pa taki, ki jih sejejo med dvéma zimskima; v pervo spada cuker, indigo in bombaž, v drugo turšica, žefran itd. Pervim morajo sami gnojiti, gnojé jim z golobjekom, zato imajo v zgornjem Egiptu samo zatega voljo brez števila veliko golobnjakov. Nobena dežela ni za cuker tako pripravna kakor je Egipt.

Podajmo se sedaj v spodnji Egipt; tù obdelujejo zemljo vse drugač. Pozimi sejejo pšenico, ječmen, bob, koruzo, lan, deteljo, grah, poleti rajž, bombaž, indigo, cuker, koruzo, nemško deteljo (lucerno) in sočivje; krompirja pridelajo veliko; v nekterih krajih se nahajajo tudi murbe in sadne drevesa, Doljni Egipt je skor takega podnebja kakor je južna Evropa, zato je pripraven za marsiktere sadeže. Naj večji mraz ima tam vendar še 6 do 7 stopinj gorkote nad ničlo, naj večja vročina pa znaša 50 stopinj, srednja toplota je 23 stop. Obdelujejo zemljo z roko in orodjem, z gnojem in močenjem; zemlja je rodovitna in posebno za jarino ugodna.

Národne prislovice iz Liburnije.

Nabral v Istri Jak. Volčič.

Ki nima sreče, neka ne gré na ribu.
Recimo malo, pa pravo.
Rekla sova senici, debeloglava!
Ki gré u malin, se omuči.
Ne dela se plašć samo za jedan daž.
Mladih ne sudi (prenaglo), mertve budi (poštuj).
Kadi laž obedva, ne večera.
Čisto kako da bi golubi zbrali.
Pazi! dušu pežiš. (Ako bi ki hotel pri vagi goljufati.)
Zima ima gladne zúbi.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Alföldа ali dolenske strani Ogerskega 1. novembra. — Alföld se med Donavo in med ogerskimi in erdeljskimi gorami razprostira ter čez 800 štirj. milj meri. Ta ravnina je v 14 županij (komitatov) razdeljena ter deloma pod oblast deželnih vlad v Buda-Peštu in Vélikem Varadinu, deloma pa k serbski Vojvodini in deželni vladi v Kašave spada.

Na Alföld-u so terdi Madžari domá, zakaj oni že od nekdaj niso radi po hribih lazili, pa se tudi še dandanašnji le ravnega deržé. Dasiravno v tej ravníni žita in merve obilno raste, in tudi terta veliko dobrega vina rodí, vendar ljudém tega manjka, česar sleherni človek vsaki dan v obilni meri potrebuje, — bistra vodica namreč jim nikjer po celem širokem prostoru ne izvira, le z mehko, kalno vodo si morajo kuhati in prati, in kadar sladka vinska kapljica poteče in za palenko ni cvenka v žepu, si morajo celó žejo z mlakužno vodo gasiti. — V teh krajih je ogerska merzlica (čömör) prav domá. Naj ob kratkem povém, kako čudno skušali so to bolezen pred nekterimi leti odpravljati in kako jo odpravljajo sem ter tje še sedaj. Merzličnik, ako je potožil, da ga med pleči mrazi, se je na trebuh vlegel in roke križem na persi položil, potem ga je kak krepek možak za podpazduho od tal vzdignil in kot kodelo rétal, da se je moglo vse po njem prekucniti; včasih so pa takega bolnika na pogernjene tla na trebuh položili, potlej mu je pa kak otročaj z bosimi nogami po herbtu cokljal; če huje so kostí pri tej priložnosti pokale, toliko gotoviši so pričujoči bolniku zdravje obečali. — Menim, da imajo sedaj bolj pametne zdravila zoper merzlico, ker sedaj ima vsaki kraj svojega okrajnega zdravnika, ako ga ljudjé hočejo le poslušati in ubogati.

Kadar si kdo pri pojedinah preveč želodec naloží, ali če se preveč vinca naserka, da mu prav po glavi zvoní, se zjutraj tešč mesenih klobas in drobno zrezane slanine (špeha) na redkem kislem zelji kar nar več more najé in pa sopet vína napije; potem nek vse težave kmali preidejo; — ali

je res ali ne, tega ne vém, pa tudi skušati sam ne mislim. Je pravo „klin s klinom“!

Po močírnih krajih te ravníne se ob lepih poletnih jutrih dostikrat cele vasí in mesta vidijo; ako se jim pa človek bližati začne, in že misli zdaj zdaj do njih dospeti, mu spred očí zginejo, da sam ne vé kam in kako. Madžari te čudne prikazni „délibáb“ imenujejo. V zadnji ogerski vojski (leta 1848 in 1849) so se nek cele bojne trume v takih močirjih prikazovale in vojskovodjem prazno skerb delale. Madžari v te natorne prikazni *) nobenih vraž ne stavijo, dasiravno so v nekterih rečéh grozno babjoverni. Naj na priliko omenim neke zlo navadne vraže, po kteri verjamejo, da je v vsakem letu 42 nesrečnih dní, ob kterih se vse nesreče na svetu godé. V vsakem mescu je po ti vraži nekaj nesrečnih dní, in sicer mesca januarja 6., 11., 12., 17. in 18. dan, februarja 8., 16. in 17. dan, marca 1., 3., 12., 13. in 15. dan, aprila 1., 3. 15., 17. in 18. dan, maja 8., 17. in 18. dan, junija 1. in 17. dan, julija 1., 5., 6. in 7. dan, augusta 3., 17. in 18. dan, septembra 1., 2., 3. in 30. dan, oktobra 15. in 17. dan, novembra 1., 7. in 11. dan, decembra 1., 7. in 11. dan.

Vse nadloge, ktere so od začetka sveta noter do rešenja človeški rod zadele, mislijo babjoverci, so se nek te dní prigodile: namreč greh pervih starišev v raji, smert nedolžnega Abelj-na, vesvoljni potop, razdjanje mest Sodome in Gomore itd. To vražo so berž ko ne Nemci na Ogerskem zatrosili, ker se pri Nemcih posebno pogostoma nahaja. — Druga vraža, ktero so pa Madžari menda po Slovanih posneli, je pa ta, da ob hudem vremenu oblakom zvonijo. — Čudno pa je, da se Madžari niso od tukajšnih Slovanov in Nemcev navadili cerkvenih sejmov (Kirchtag) obhajati, posebno zavoljo tega, ker se ob teh sejmih dobro jé in pije, in navadno tudi pleše, kar je Madžarom sploh drago. Kako Madžari ples ljubijo, se ob času tergatve vsak lahko prepriča; celi božji dan se okrog terte pripogujejo, grojzdje v kadí nosijo, eni pa v eno mero po kadéh skačejo, da se zeló od njih kadí; — človek bi mislil, da komaj večera čakajo, da bi se k počitku podali. Mrakú res komaj pričakujejo, toda ne zavoljo tega, da bi se dela spočili, marveč se zvečer še le njih veliko delo prične, ker zvečer navadno ciganska godba v nograde pride, in kadar gosli zaškripljejo, vsi pričujoči vertoglavi skačejo, da človek ne vé, ali jim je grojzdje glave zmešalo, kterega so se čez dan do gerla nazobali, ali jim palenka po glavi roji, ktero so za večerjo povžili. — Stari in mladi, možki in ženske — vse se suče, vse skače, kakor da bi bilo vse na škerpcéh. — Opomniti pa moram, da se Valahi v tej reči ne dajo od Madžarov osramotiti, samo da imajo tudi Valahi svoj národni ples, pri kterem se mora še huje vertiti in skakati, kakor pri „čardašu“ (ogerskem národnem plesu). To veselje do plesú pa vinogradniki kaj dobro umejo v svoj prid obračati, ker celi dan pri kadéh, v kterih se grojzdje tlači, jo godci ribajo, da delo bolje od rok (nog) gré, ker se na tako vižo delavci veliko manj utrudijo, in z večjim veseljem sode s sladko kapljo polnijo. Plesi drugih narodov bi se pri tlačenji grojzdja ne mogli plesati, ker bi se preveč prostora potrebovalo, madžarski in valaški národni ples pa v eni kadi lahko štirje plešejo. — Ob tergatvi je sploh navada, da vinorejci svoje znance in prijatle v gostje povabijo ter jih z lastnim vinskim pridelkom poprejšnih let, pa z grojzdjem in z drugimi jedili gostijo; na večer se velik ogenj napravi, in kadar se delo neha, se še le prav prava dobra volja prične, ktera dostikrat čez polnoč terpí. Veselo je viditi in slišati, kako se ljudjé po nogradih sučejo, vriskajo, popevajo, streljajo, in kadar se mračiti začne, v vsakem nogradu zakurijo, kakor da bi kres žgali. Vinorejci pa letos tudi niso zastonj dobre volje, ker terta jim je tako bogato obrodila, da že zdavnej ne tako, in ker je bilo vreme zadnjih 14 dní vedno lepo, se tudi prav dobrih vin nadjajo — grojzdne jagode — posebno černe — so tako sladke, da se človeku, ki jih je zobal, usta sprijemajo. — Terte so pa zlo namešane; po mnogih nogradih se nar žlahneje burgundske sadike nahajajo; — obdelani so pa nogradi malokje tako, kakor bi imeli biti, ker se ljudjé preveč na dobri svet zanašajo; zatoraj jim pa tudi nektere leta vinoreja močno spodletí. — Vinski kupci po letošnjem pridelku močno poprašujejo, ali cena se jim predraga zdí, ker za vedro terjajo 8 gold., – ne vém, da bi jim ta kup obveljal, ker je bila vinska letina zlo bogata. — Po Veliko-Varadinski okolici so 13. dan p. m. tergati začeli; vsako leto gosposka čas odloči, kdaj se smé obiranje začeti; pozneje je pa slehernemu pripušeno, toda se vsak podviza, da kmali vince v hram dobí. — Da si ljudjé za novo vino posode spraznijo, je od sv. Mihela do novega leta vsakemu pripušeno svoje vino točiti; ta čas bi oštirji svoje kerčme brez vse škode smeli zapreti, ker ob tem času nikomur na misel ne pride, želodec s kerčmarsko mešanco kisati. V—n.

*) V zraku se vidijo včasih podobe raznih oddaljenih stvarí, ktere se zibljejo nad obzorom, v tem, ko se tiste stvarí, od kterih so te podobe, ki človeško okó motijo, deleč pod obzornikom tistega kraja nahajajo. Tako je največkrat na velikih ravninah, na primorjih itd., kjer človek s čudom vidi gradove, gore, drevje, ladije, vojske itd., pa le enmalo časa, potem pa vse zgine. Te zračne podobe, ki se jim po latinsko pravi „fata morgana“, ustajajo tedaj, kadar se solnčni žarki nekako posebno v zraku lomijo ali v zraku odbijejo.

Iz Postojne 8. novembra. — Danes popoldne smo ob nazočosti dvornega svetovavca gosp. grofa Hohenwart-a, kteri je za prihod Nju Veličanstev olepšanje sloveče naše jame v svoje lastno vodstvo vzel, prehodili veličanski podzemeljski svet; prehodili smo čez 4000 sežnjev velik prostor z vsemi novimi napravami, in ogledali mesta, ki so določene za posebne ozaljšave. Reči moremo, da vse od malega do velikega je tak skerbno in dobro določeno, da ne bo pozabil nikoli, kdor bo tisti dan v jami! Ne moremo se že sedaj spušati v popis mnogih naprav, ktere bo razsvitljevalo 12 centov Milinih sveč in 5000 lampic; le preklicati moramo, kar so „Novice“ pred nekimi tedni oznanile, namreč, da pride iz Dunaja lepotičar. To ni res, ampak pod nadzorništvom gosp. Arko-ta, c. k. okrajnega adjunkta, kterega je gosp. grof Hohenwart za svojega namestnika tù izvolil, so storili vse to domači gospodje inženirji tukajšne železnice in tukajšnega c. k. okrajnega staviteljskega ureda, ki so vse dela razdelili v 7 oddelkov in prevzeli vsak svoj oddelek. Zato hvala komur hvala gré!

Iz Tersta piše „Triest. Zeit.“ 10. dan t. m. sledeče: Preteklo noč, 15 minut po enajstih, je bil tukaj močen potres, ki je terpel nekoliko sekund in je ljudí iz spanja zbudil. Ne pred potresom pa tudi ne po potresu se niso zapazili na zrakomeru kakošni posebni premeni.

Iz Ljubljane. V nedeljo ponoči—kmali potem je poli dvanajstih bila — je bil velik strah v Ljubljani: dvakrat zaporedoma se je močno stresla zemlja, da smo se plahi zbudili iz spanja. Le od dveh dimnikov vemo, da sta se poderla, tam pa tam na več krajih pa je se zid razpočil; večje nesreče nas je Bog milo obvaroval. Ob poli devetih drugo jutro se je zemlja spet enmalo stresla, pa ne tako, da bi bili potres vsi čutili. Radovedni smo slišati, ali je bilo tudi po drugih krajih kaj potresa. Iz Krajna smo že zvedili, da je bil tudi gori močen potres. — V reduti je na ogled postavljena krasna podoba presvitle naše cesarice, ki jo je za prihod Nju Veličanstev v Ljubljano po višjem naročilu zmalal naš izverstni umetnik gosp. Stroj. Le en glas je, da to delo je najlepše med mnogimi drugimi lepimi, ki jih je dosihmal doveršil naš mojster. — Od krajnskih obligacij zemljišne odveze so bile izsrečkane: po 50 gold. številke: 59, 154, 196, 210, — po 100 gold. štev.: 40, 56, 64, 177, 244, 575, 611, 675, 718, 960, 985, 1051, 1054, 1101, 1169, — po 500 gold. štev.: 142, 174, 234, 291, 392 in 328, — po 1000 gold. štev.: 7, 9, 88, 147, 148, 162, 316, 457, 747, 793, 799, 917, 953, — po 5000 gold. štev.: 34, 240, 297, 320, in po

5000 gold. štev.: 303 z deležem od 2300 gold. Vse te izsrečkane (lozane) obligacije bojo 1. maja prihodnjega leta izplačane. — Gosp. Jož. Roth, dosedanji tajnik c. k. deželnega poglavarstva, je po cesarskem sklepu od 26. okt. izvoljen za deželnega svetovavca na Krajnskem; za tajnika pri c. k. krajnskem deželnem poglavarstvu pa pride iz Bukovine gosp. Janez Osumbor.

Novičar iz raznih krajev.

Sredinski deželni zbor (Central-Congregationen) v lombarško-benečanskem kraljestvu bojo kmali spet svoje opravila započeli; ravno oklicani cesarski ukaz od 3. t. m. dopolnuje dotične pravila, ki jih je predpisal najvišji sklep od 15. julija l. l. — Po razpisu c. k. dnarstvenega ministerstva se ob novem letu ne bojo več cekini ptujih dežel za colne plačila jemali, naši cesarski navadni cekini po 4 gold. 30 kr., suverendori pa po 13 gold. 20 kr. Kar pa se tiče srebernega dnarja nemške colne zveze, ostanejo veljavne dosedanje postave. — Po starodavni šegi so ogerski judje tudi letos prinesli cesarju na Dunaj ob godu sv. Martina dvé pitane gosí. — Zadnjič, ko smo povedali, da je francozki politiki v Carigradu spodletelo, ker novoizvoljeni turški minister stojí na strani avstrijanske in angležke vlade, smo omenili, da je svet sedaj radoveden: kaj bo francozka vlada k temu rekla? In res se je oglasil berž višji vrednik časnika „Constitutionell-a“, kterega vlada navdihuje, in je naravnost rekel, da nov sklic parižkega zbora je edini pomoček, da se poravná razpor, ki je med francozko-rusovsko od ene, in pa med avstrijansko-angležko vlado od druge straní zavolj spraznjenja Moldave in Valahije od avstrijanske armade, černega morja pa od angležkih bojnih ladij. Al ta sostavek je preveč osupnil svet. Nemudoma se je tedaj oglasil pravi vladni časnik „Moniteur“ in je rekel, da to, kar je „Constit.“ pisal, ni nikakor misel francozke vlade; če ste si v vseh poglavitnih zadevah edine vladi le v eni, malo važni, reči navskriž, se bo to dalo še popred poravnati, preden se parižki zbor začne; „sicer pa smo terdno prepričani, da se bo razpertija kmali poravnala in da ne bomo zašli v zadrego, da bi od ene straní zvezo z angležko vlado slabotili, od druge pa ne mogli spolniti dolžnost, v ktere smo se zavezali“. Tako govorí „Moniteur“ in po njem cesar Napoleon. Te besede pa so še bolj osupnile svet kakor besede unega časnika, ker sedaj je očitno rečeno, da je razpor med francozko in angležko vlado gotov, in da francozka vlada ostane pri svojih mislih, angležki in avstrijanski nasproti. Kakošen kruh bo iz te moke, kdo vé! Nasledki politike, ki jo je prekucnil Ali-paša, se že kažejo; „Nordu“ se telegrafira iz Pariza od 3. nov. važna novica: da je 7 angležkih linejnih ladij černo morje posedlo. — Angležki časniki obdelujejo sedaj vsi ta spremen francozke politike in posebno Palmerstonov časnik „Morning Post“ spuša grozne bombe zoper Ruse in njih politiko. — Iz Napolitanskega ni nič novega; govorí se, da je več vlad prosilo papeža, naj se on oberne do francozke vlade, da bi se z lepo spravila napolitanska zapreka, al sv. oče se nek nočejo vtikati v te homatije. — Iz Rima se sliši, da se za 8. dan prihodnjega mesca pripravlja obširno pomilostenje ondašnjih političnih jetnikov. — Vdova-carica rusovska je v Nici na Laškem, kjer bo zavolj zdravja čez zimo ostala; kmali prideta tje tudi nje sinova: veliki knez Konštantin in pa Mihael. — Tudi Carpentier-a, glavarja tiste velike tatvine v Parizu, ki je okradel dnarnico železnice severne, so unidan vjeli na kmetih okrajne novo-jorške v severni Ameriki, kjer je pri nekem posestniku se za poljskega delavca vdinjal; 1000 piastrov je bilo obljubljeno, kdor ga zasači, in res so ga dobili ponoči, ko je ravno spal. — S prerokovanjem: ali človeka sreča ali nesreča čaka itd., se pečajo v Ameriki nektere ženske tako kakor pri nas branjevke s prodajo sadja ali kruha. Tako se bere v vseh časnikih Novega Jorka sledeče oznanilo: „Gospá Majerjeva prerokuje vsakemu o ženitvi, pravdi, premoženji, zdravji, smerti itd. Ona govorí nemško, angležko in francozko, in je porok vsakemu za resnico“. Da bi jo muri popil — tako slepariko! — Kako nevarno je včasih, ako le iskrica vžigavnih klinčkov na kako, če še tako majhno rano na roki priletí, je unidan spet žalostna skušnja učila, ko bi bil kmali neki brodnar iz Koblenca ob roko prišel; iskrica fosforna mu je od prižigavnega klinčka šterknila na ranjeno roko, ki mu je v poli ure tako otekla, da so se zdravniki bali, da bi je ne bilo treba odžagati; k sreči je vendar splahnil silni otok. — Od zadnjega potresa, ki je bil na Turškem in zlasti na otoku Rhodus-u 12. dan p. m. in ki je terpel eno minuto in 15 sekund (trenutkov), se slišijo sedaj žalostne rečí; samo v mestu Rhodus-u se ceni škoda na 40 milijonov pijastrov; naj večja škoda je na tisti strani mesta bila, kjer prebivajo turki in judje. Tudi vseh 44 vasí tega otoka je bolj ali manj poškodovanih; 8 se jih je popolnoma poderlo. Tudi na terdi zemlji so čutili potres, pa ne tako hudo; na morji je 70 milj od Rhodus-a neko Lloydovo ladijo tako streslo, da je kapitan jo ukazal ustaviti, misleč, da je na kakošno skalovje zadela.

Bitva na Vipavskem.

(Balada iz krajnske zgodovine l. 394.)

Oj leži, leži pogorje
Od Triglava blizo v morje;
Čez pogorje pelje cesta
V laško zemljo, v lepe mesta;
Zíd za zidom pot preprega,
Stolp za stolpom jo obsega;
Tam na stražah so vojaki,
Vsi so derzni korenjaki.
Unstran hribov pa globoko
Kaže se polje široko;
Oj to ni polje široko,
Vojske množtvo je visoko.
Vojsko zbral je knez Evgeni,
Carstva ropar nepošteni;
Djal verh gor malike bele,
V roke dal jim zlate strele.
Glas že pride od zahoda
V Carjigrad tje, do izhoda:
„Vojsko zbral je knez Evgeni,
Carstva ropar nepošteni“.
Kaj storí na glas nadložni
Teodozi, car pobožni?
Skliče vojno, v boj se bliža,
Gre pred njim pa znamnje križa.
Pred še moli car pobožni:
„Ti pomagaj, Bog vsemožni!
Rod neverni naj ne pravi:
Kam njih Bog pomoč odstavi?“
Čudno naglo z vojno celo
Pride car v Emono belo;
Berž hití z vojaki v gore,
Verhne straže kmal premore.
Vojna v ravno iti jame,
Boj serdit pa tù se vname;
V sredi dné se noč napravi,
Silna bitev cara ustavi.
V noči moli car pobožni:
„Ti pomagaj, Bog vsemožni!
Rod neverni naj ne pravi:
Kam njih Bog pomoč odstavi?
Truden car vtopí se v spanji,
Glas dvéh mož mu pride v sanji:
„Nič ne boj se, car vès verni,
Ti pomaga Bog nezmerni.“
Z dnem se car serčno vzdiguje,
Up vojake nadušuje;
Čversto stopajo z višave,
Gré jim vid že do ravnave.
V ravni vojske vse se bliska,
Truma druga zad pritiska;
Spet pa moli car pobožni:
„Ti pomagaj, Bog vsemožni!“
Pot rešitve se odgerne,
Sproten trop se k caru verne;
Vojno vso nov up navdahne,
Kar v sovražne trume mahne;
Spet pomoč z nebes prisvita,
Burja vstane grozovita;
V sprotno vojsko silno brije,
Vse orožje z rok ji vije.
Zmagan, vbit je knez Evgeni,
Carstva ropar nepošteni;
Svet spoznal je véro pravo,
Car Bogu dajal je slavo.

Hicinger.

Stan kursa na Dunaji 10. novembra 1856.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	80 7/8	fl.
	4 1/2 „	69 3/4	„
	4 „	63	„
	3 „	49	„
	2 1/2 „	40 1/4	„
Oblig. 5% od leta 1851		B 90	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		85 1/2	„
Zajem od leta 1834		256	„
„ „ 1839		121	„
„ z loterijo od leta 1854		105 5/8	„
„ národni od leta 1854		82 5/8	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	72	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	24	„
Waldštein. „ „ 20 „	23 1/2	„
Keglevičeve „ „ 10 „	11	„
Cesarski cekini	4 fl. 55	
Napoleondor (20 frankov)	8 fl. 16	
Suverendor	14 fl. 22	
Ruski imperial	8 fl. 33	
Pruski Fridrihsdor	8 fl. 42	
Angležki suverendor	10 fl. 26	

Nadavk (agio) srebra: na 100 fl. 7 1/2 fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.